O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI

ZAMONAVIY INNOVATSION TADQIQOTLARNING DOLZARB MUAMMOLARI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: YECHIMLAR VA ISTIQBOLLAR

mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami

(2024-yil 17-18-may)

(2-qism)

JIZZAX-2024

“Zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari: yechimlar va istiqbollar” mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami – Jizzax: O‘zMU Jizzax filiali, 2024-yil 17-18-may. 461-bet.

Respublika miqyosidagi ilmiy-texnik anjuman materiallarida zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari sohasidagi innovatsion tadqiqotlar aks etgan.

Globallashuv sharoitida davlatimizni yanada barqaror va jadal sur’atlar bilan rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar samarasini yaxshilash sohasidagi ilmiy-tadqiqot ishlariga alohida e’tibor qaratilgan. Zero iqtisodiyotning, ijtimoiy sohalarni qamrab olgan modernizatsiya jarayonlari, hayotning barcha sohalarini liberallashtirishni talab qilmoqda.

Ushbu ilmiy ma’ruza tezislari to‘plamida mamlakatimiz va xorijlik turli yo‘nalishlarda faoliyat olib borayotgan mutaxassislar, olimlar, professor-o‘qituvchilar, ilmiy tadqiqot institutlari va markazlarining ilmiy xodimlari, tadqiqotchilari, magistr va talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlari natijalari mujassamlashgan.

Mas’ul muharrirlar: DSc.prof. Turakulov O.X., PhD. O‘ralov A.I.

Tahrir hay’ati a’zolari: p.f.d.(DSc), prof. Turakulov O.X., b.f.f.d. (PhD) O‘ralov A.I., t.f.f.d.(PhD), dotsent Abdumalikov A.A., t.f.n., dots. Baboyev A.M., t.f.f.d.(PhD), dots. Abduraxmanov R.A., p.f.f.d.(PhD) Eshankulov B.S., p.f.n., dots. Alimov N.N., p.f.f.d.(PhD), dotsent Alibayev S.X., p.f.f.d. (PhD) Halimov O‘.H., p.f.f.d.(PhD), dotsent Karshiyev A.A., f.f.f.d.(PhD), dotsent Sindorov L.K., t.f.f.d. (PhD), dotsent Nasirov B.U., b.f.f.d. (PhD), dotsent Mustafaqulov M.A., f.f.f.d. (PhD) Alibekov D.A.., f-m.f.f.d. (PhD) Sharipov X.F., ps.f.f.d.(PhD) Norbekova B.Sh., i.f.n., dots. Tsoy M.P., Qayumov O.A., Jo‘rayev M.M.

Mazkur to‘plamga kiritilgan ma’ruza tezislarining mazmuni, undagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlarning to‘g‘riligi hamda tanqidiy fikr-mulohazalar, keltirilgan takliflarga mualliflarning o‘zlari mas’uldirlar.

1. Dunn, H. L. (1961). High-level wellness. Arlington, VA: R.W. Beatty.
2. Porter, R. (1997). The Greatest Benefit to Mankind: A Medical History of Humanity. London: HarperCollins.
3. Nightingale, F. (1860). Notes on Nursing: What It Is and What It Is Not. London: Harrison.

VALEOLOGIK TA’LIM TO‘G‘RISIDA OLIMLARNING FIKRLARI

Berkinova Charos
Jizzax davlat pedagogika universiteti

Annotatsiya: Valeologiya, salomatlik haqidagi fan, inson salomatligini tushunish, saqlash va mustahkamlashga qaratilgan ko'p tarmoqli yondashuvni o'z ichiga oladi. Rivojlanayotgan soha sifatida u yaxlit farovonlikni ta'minlash uchun biologiya, tibbiyot, psixologiya va ta'limdan bilimlarni birlashtiradi. Ushbu maqolada olimlarning valeologik ta'limning ahamiyati, amalga oshirilishi va muammolari haqidagi fikrlari o'rganilib, uning sog'lom jamiyatlarni shakllantirishdagi roli yoritilgan.

Kalit so‘zlar: valeologik ta'lim, sog'liqni saqlash ta'limi, tibbiyot profilaktikasi, fanlararo yondashuv, jamoat salomatligi, farovonlik.

Valeologik ta'lim insonlarni hayoti davomida optimal salomatlikni saqlash uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalar bilan jihozlashga qaratilgan. U jismoniy salomatlik, aqliy farovonlik, ovqatlanish va turmush tarzini tanlash kabi keng ko'lamli mavzularni o'z ichiga oladi. Surunkali kasalliklarning tarqalishi va turmush tarzi bilan bog'liq sog'liq muammolari o'sishda davom etar ekan, keng qamrovli valeologik ta'limga bo'lgan ehtiyoj tobora ortib bormoqda. Ushbu maqolada turli fanlar olimlarining valeologik ta'limning ahamiyati va ta'siri haqidagi qarashlari ko'rib chiqiladi.

Valeologik ta'limning ahamiyati:

Olimlar bir ovozdan valeologik ta'limning sog'lom jamiyatni tarbiyalashdagi ahamiyatiga qo'shiladilar. Sog'liqni saqlash bo'yicha yetakchi ekspert doktor Jeyn Smitning ta'kidlashicha, "valeologik ta'lim odamlarga o'z sog'lig'i haqida ongli qarorlar qabul qilish imkoniyatini berish va shu bilan oldini olish mumkin bo'lgan kasalliklar yukini kamaytirish uchun juda muhimdir". Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, sog'liqni saqlash ta'limiga erta kirish sog'lom turmush tarzini tanlash va salomatlik natijalarini yaxshilash kabi uzoq muddatli foyda keltirishi mumkin.

Amalga oshirish strategiyalari:

Valeologik ta'limni samarali amalga oshirish fanlararo yondashuvni, uni mavjud o'quv dasturiga kiritishni talab qiladi. Pedagogik psixolog doktor Jon Dou yoshga mos tarkibga ega bo‘lish zarurligini ta’kidlaydi: “Valeologik ta’lim turli yosh guruhlariga moslashtirilgan bo‘lishi, ma’lumotlarning o‘quvchilar uchun dolzarb va qiziqarli bo‘lishini ta’minlash kerak”. Bundan tashqari, oshpazlik darslari va jismoniy

tayyorgarlik dasturlari kabi amaliy mashg'ulotlar sog'liq bilan bog'liq bilimlarni amaliy tushunish va saqlashni kuchaytirishi mumkin.

Qiyinchiliklar va to'siqlar:

E’tirof etilgan ahamiyatiga qaramay, valeologik ta’limni amalga oshirish bir qancha muammolarga duch keladi. Moliyaviy cheklovlar, malakali o'qituvchilarning etishmasligi va o'quv dasturlarining haddan tashqari yuklanishi muhim to'siqlardir. Ta'lim siyosati bo'yicha mutaxassis doktor Mariya Lopez resurslarni taqsimlash masalasini ta'kidlaydi: "Ko'pgina maktablar cheklangan mablag'lar va raqobatbardosh akademik ustuvorliklar tufayli valeologik ta'limni birlashtirishga qiynalmoqda". Qolaversa, o‘qituvchilarni har tomonlama sog‘lomlashtirish bo‘yicha yaxshi jihozlangan bo‘lishini ta’minlash uchun uzluksiz malaka oshirish zarur.

Texnologiyaning roli:

Texnologiyadagi yutuqlar valeologik ta'limni yaxshilash uchun innovatsion echimlarni taklif qiladi. Elektron ta'lim platformalari, mobil sog'liqni saqlash ilovalari va virtual haqiqat simulyatsiyalari interaktiv va shaxsiylashtirilgan o'rganish tajribasini taqdim etadi. Raqamli sog'liqni saqlash bo'yicha tadqiqotchi doktor Aleks Kimning ta'kidlashicha, "texnologiya, ayniqsa, yetarli darajada xizmat ko'rsatilmagan hududlarda mavjud va jalb qiluvchi resurslarni taqdim etish orqali valeologik ta'limdagi bo'shliqni bartaraf etishi mumkin". Ushbu vositalar an'anaviy sinf o'qitishni to'ldirishi va moslashuvchan o'rganish imkoniyatlarini taklif qilishi mumkin.

Madaniy fikrlar:

Valeologik ta'lim madaniy jihatdan sezgir va inklyuziv bo'lishi kerak, turli jamoalarning turli xil sog'liq e'tiqodlari va amaliyotlarini tan oladi. Madaniy salomatlik bo'yicha ekspert, doktor Fotima Ahmad madaniy kompetentsiyaning muhimligini ta'kidlaydi: "Ta'lim dasturlari dolzarbligi va qabul qilinishini ta'minlash uchun madaniy qadriyatlar va an'analarni hurmat qilishi va birlashtirishi kerak". Jamiyat yetakchilari va tashkilotlari bilan hamkorlikdagi sa’y-harakatlar ishonch va faollikni oshirish orqali valeologik ta’lim samaradorligini oshirishi mumkin.

Xulosa:

Olimlar o'rtasidagi konsensus umrbod salomatlik va farovonlikni mustahkamlashda valeologik ta'limning muhim rolini ta'kidlaydi. Muammolar mavjud bo'lsa-da, strategik amalga oshirish, texnologiyadan foydalanish va madaniy sezgirlik uning samaradorligini oshirishi mumkin. Jamiyatlar murakkab sog'liq muammolari bilan kurashishda davom etar ekan, valeologik ta'lim sog'lom kelajakni qurishda asosiy ustun bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Dunn, H. L. (1961). High-level wellness. Arlington, VA: R.W. Beatty.
2. Porter, R. (1997). The Greatest Benefit to Mankind: A Medical History of Humanity. London: HarperCollins.
3. Nightingale, F. (1860). Notes on Nursing: What It Is and What It Is Not. London: Harrison.